

BANCA
NAȚIONALĂ
A ROMÂNIEI

Sondaj privind riscurile sistemice septembrie 2024

Anul VIII, nr. 19

Sondaj privind
riscurile sistemice
Septembrie 2024

NOTĂ

Toate drepturile rezervate.
Reproducerea informațiilor este permisă numai în scopuri educative
și necomerciale și numai cu indicarea sursei.

Banca Națională a României
Str. Lipscani nr. 25, cod 030031, București
tel.: 021/312 43 75; fax: 021/314 97 52

ISSN 2601-5331 (versiune online)

Cuprins

Sondaj privind riscurile sistemice	5
Anexa 1. Harta riscurilor la adresa stabilității financiare, opiniile băncilor	8
Anexa 2. Răspunsurile băncilor la <i>Chestionarul privind riscurile sistemice</i> (septembrie 2024)	9
Anexa 3. Structura <i>Chestionarului privind riscurile sistemice</i> (septembrie 2024) și precizări metodologice	21

Sondaj privind riscurile sistemice

Potrivit rezultatelor *Chestionarului privind riscurile sistemice*¹, cele mai mari instituții de credit din România au identificat în exercițiul curent (septembrie 2024), ce are ca perioadă de referință iunie 2024, cinci riscuri sistemice ridicate și șase riscuri sistemice moderate (Anexa 1). Comparativ cu exercițiul anterior (martie 2024), 7 din cele 11 riscuri au fost evaluate în creștere ușoară din punct de vedere al nivelului de risc, având loc și schimbări marginale în ceea ce privește clasamentul riscurilor în funcție de importanță.

Primele trei riscuri, evaluate drept ridicate sunt deteriorarea echilibrelor macroeconomice interne, cadrul legislativ incert și impredictibil în domeniul financiar-bancar, cu implicații asupra solvabilității sectorului bancar și, respectiv, riscul asociat provocărilor la adresa securității cibernetice și inovației financiare. Acestea și-au păstrat poziția în ierarhia după importanță, având o probabilitate de apariție și un impact potențial asupra sistemului financiar ridicate, instituțiile de credit raportând o capacitate de gestionare a acestora relativ dificilă.

În ceea ce privește primul risc menționat, deficitele gemene, respectiv cel bugetar și cel de cont curent, rămân principala vulnerabilitate pentru economia României. Datele pentru prima jumătate a anului 2024 indică o adâncire a deficitelor gemene comparativ cu perioada corespondentă din anul anterior, iar prognozele arată că România va consemna până la finalul anului printre cele mai mari deficite (fiscal și de cont curent) la nivel european, ceea ce semnaleză atât provocări structurale, cât și factori conjuncturali. Pentru bănci, nivelul capacității de gestionare a riscului rămâne limitat.

Următorul risc sistemic ridicat se referă la cadrul legislativ incert și impredictibil în domeniul financiar-bancar, cu implicații asupra solvabilității sectorului bancar. În contextul unui an electoral important, există riscul adoptării unor noi reglementări. Totuși, incertitudinea cadrului legislativ este considerată a fi mai redusă față de anii anteriori, luând în calcul capacitatea băncilor de a se adapta la legile introduse în anii precedenți (spre exemplu, legea privind darea în plată, introducerea IRCC, moratoriul de amânare a ratelor debitorilor ca urmare a pandemiei).

În continuarea hărții riscurilor identificate de instituțiile de credit se află riscul asociat provocărilor la adresa securității cibernetice și inovației financiare. În contextul digitalizării serviciilor financiare și a apariției în ultimii ani a tot mai multor inovații financiare, riscul cibernetic a devenit din ce în ce mai important. Este necesară corelarea inovației financiare cu un nivel ridicat al implementării controalelor de securitate. De asemenea, apare riscul concurențial ce presupune că anumite instituții nu vor face față progresului în domeniul inovației financiare, precum și riscul din ce în ce mai semnificativ în ceea ce privește atacurile cibernetice.

¹ În analiză sunt incluse toate băncile considerate de importanță sistemică începând cu 30.06.2024, alături de Garanti Bank și ING Bank. Răspunsurile individuale ale băncilor se regăsesc în Anexa 2.

Riscul de nerambursare a creditelor contractate de către sectorul neguvernamental a urcat² o poziție în clasament, devenind cel de-al patrulea risc sistemic ridicat. Acesta are o probabilitate de apariție peste medie, un impact potențial asupra sistemului financiar peste medie, dar o capacitate de gestionare relativ ușoară. Riscul de nerambursare a creditelor contractate de către sectorul privat este ușor mai ridicat comparativ cu perioada anterioară, în special pe fondul creșterii serviciului datoriei. De asemenea, seceta și concurența producătorilor agricoli din Ucraina care afectează companiile locale din sectorul agricol rămân o sursă de incertitudine asupra bonității financiare a acestor companii.

Următorul risc evaluat la nivel ridicat este riscul de creștere a costului de finanțare, ca urmare a majorării ratei dobânzii și/sau a deprecierei monedei naționale cu efecte negative asupra capacității de plată a debitorilor, în special a populației și IMM, care a devenit ultimul risc ridicat după ce a coborât o poziție în clasament. Acesta are o probabilitate de apariție sub medie, un impact potențial asupra sistemului financiar peste medie, însă consemnează o capacitate de gestionare relativ ușoară. Cu toate acestea, dobânzile sunt estimate a fi atins deja maximul în acest ciclu, instituțiile de credit estimând dobânzi mai mici în următoarele 12 luni. Astfel, printre factorii de atenuare a acestui risc se numără: (i) așteptările privind continuarea reducerii ratelor de dobândă și (ii) creșterile la nivelul salariului nominal de anul acesta și anul viitor.

În ordinea importanței, următoarele șase riscuri au fost evaluate la nivel moderat:

Riscul reducerii rapide a încrederii investitorilor în economiile emergente în contextul evoluțiilor externe și/sau interne își păstrează locul în clasament pe poziția 6 din 11. Probabilitatea de apariție și impactul potențial asupra sistemului financiar sunt sub medie, în timp ce capacitatea de gestionare este relativ ușoară. Banca Centrală Europeană a început reducerea dobanzilor în iunie 2024, iar Rezerva Federală în toamna anului 2024, în condițiile scăderii inflației și a unei creșteri economice fragile în Europa și SUA. Conflictele armate din Ucraina și Orientul Mijlociu, având în vedere și proximitatea geografică a României, pot afecta aversiunea la risc a investitorilor. Percepțiile viitoare ale investitorilor cu privire la evoluția economiei României vor fi determinate de traiectoria indicatorilor macroeconomici, de contextul geopolitic regional și internațional, precum și de evoluția dobânzilor și a lichidității în principalele economii (SUA, zona euro).

Riscul asociat evoluțiilor din piața imobiliară comercială a urcat o poziție pe locul 7 în harta riscurilor. Probabilitatea de apariție și impactul potențial asupra sistemului financiar sunt sub medie, în timp ce capacitatea de gestionare este relativ ușoară. România își menține poziția de piață atractivă pe zona comercială, dispunând de avantaje relevante pentru investitori, cum ar fi: o putere de cumpărare în creștere, un ritm susținut de consum în sectorul retail, un apetit constant pentru afaceri noi, și o rată de neocupare a spațiilor existente scăzută. Stocul de spații de retail modern va depăși în acest an 4,5 milioane metri pătrați, stabilind un nou record pentru

² Coborârea unui risc în cadrul clasamentului se referă la diminuarea importanței respectivului risc; urcarea reprezintă o creștere a importanței riscului în ierarhie.

România. Piața spațiilor de birouri este însă în stagnare; fără modificări majore, cu creșteri ușoare de chirii și un grad de neocupare de aproximativ 15 la sută la nivel național.

Riscul asociat evoluțiilor din piața imobiliară rezidențială coboară pe locul 8, de pe locul 7 în martie 2024. Probabilitatea de apariție și impactul potențial asupra sistemului financiar sunt evaluate la sub medie, în timp ce capacitatea de gestionare este relativ ușoară. Măsurile prudențiale luate în anii anteriori în privința acordării creditelor ipotecare sunt considerate că au asigurat o îmbunătățire semnificativă a capacității debitorilor de onorare a serviciului datoriei. În România au fost vandute, în primul semestru al anului 2024, circa 77 200 unități individuale. Spre comparație, în perioada similară a anului trecut, au fost vândute 66 500 unități individuale, conform datelor publicate de ANCPI. De asemenea, instituțiile de credit menționează faptul că avansul cererii a influențat majorarea prețului de vânzare.

Riscul de intensificare a legăturii dintre sectorul bancar și sectorul public atât datorită expunerilor directe (de ex.: titluri de stat, credite acordate administrațiilor centrale și locale), cât și indirecte (de ex.: creditele „Prima casă”/„Noua casă”) rămâne pe locul 9 din 11. Probabilitatea de apariție este peste medie, impactul potențial asupra sistemului financiar sub medie, în timp ce capacitatea de gestionare este relativ ușoară. Ponderea titlurilor de stat deținute de sectorul bancar în activele totale este cea mai ridicată la nivelul UE.

Riscul privind lichiditatea sectorului bancar urcă pe penultimul loc în ierarhia raportată de instituțiile de credit. Probabilitatea de apariție este redusă, impactul potențial asupra sistemului financiar sub medie, având o capacitate de gestionare este relativ ușoară. Pe parcursul anului 2024, surplusul de lichiditate al sistemului bancar s-a menținut la un nivel ridicat. Unele bănci semnalează că și în perioada următoare surplusul de lichiditate va fi important.

Ultimul pe harta riscurilor este riscul climatic, reprezentând o preocupare pe termen lung pentru bănci. Probabilitatea de apariție și impactul potențial asupra sistemului financiar sunt sub medie, iar capacitatea de gestionare este relativ ușoară. Riscurile climatice devin tot mai relevante atât din perspectiva riscurilor fizice (seceta care afectează companiile din domeniul agricol), cât și prin prisma riscurilor de tranziție (instituțiile de credit preferă finanțarea proiectelor cu impact redus asupra mediului, iar companiile cu o amprentă de carbon ridicată fără planuri și măsuri concrete de reducere a acesteia vor găsi mai greu finanțare).

Anexa 1

Harta riscurilor la adresa stabilității financiare, opiniile băncilor

Tabel 1. Dinamica opiniilor băncilor privind riscurile sistemice asupra sistemului financiar³ pentru perioada iunie 2024 – iunie 2025

Nr.*	Risc sistemic la adresa sectorului financiar	Nivel curent al riscului**	Dificultatea de gestionare a riscului***
Risc 1	Deteriorarea echilibrelor macroeconomice interne	→	→
Risc 2	Cadrul legislativ incert și impredictibil în domeniul financiar-bancar, cu implicații asupra solvabilității sectorului bancar	→	→
Risc 3	Riscul asociat provocărilor la adresa securității cibernetice și inovației financiare	→	→
Risc 4	Riscul de nerambursare a creditelor contractate de către sectorul neguvernamental	→	→
Risc 5	Riscul de creștere a costului de finanțare ca urmare a majorării ratei dobânzii și/sau a deprecierei monedei naționale cu efecte negative asupra capacității de plată a debitorilor, în special a populației și IMM	↓	→
Risc 6	Riscul reducerii rapide a încrederii investitorilor în economiile emergente în contextul evoluțiilor externe și/sau interne	→	→
Risc 7	Riscul asociat evoluțiilor din piața imobiliară comercială	→	→
Risc 8	Riscul asociat evoluțiilor din piața imobiliară rezidențială	→	→
Risc 9	Riscul de intensificare a legăturii dintre sectorul bancar și sectorul public atât datorită expunerilor directe (de ex. titluri de stat, credite acordate administrațiilor centrale și locale), cât și indirecte (de ex. creditele „Prima casă”/„Noua casă”)	→	→
Risc 10	Riscul privind lichiditatea sectorului bancar	→	→
Risc 11	Riscul climatic	→	→

■	risc sistemic sever/ foarte dificil de gestionat (valori absolute între 7 și 8)
■	risc sistemic ridicat/dificil de gestionat (valori absolute între 5 și 6)
■	risc sistemic moderat/gestionabil (valori absolute între 3 și 4)
■	risc sistemic redus/fără probleme (valori absolute între 1 și 2)

* Ordinea riscurilor este dată de importanța medie a riscului conform răspunsurilor băncilor.

** Culoarea indică nivelul curent al riscului, calculat ca medie între probabilitatea de materializare a riscului și impactul asupra sectorului bancar în caz de materializare în cursul unui an.

*** Culoarea indică nivelul curent al dificultății de gestionare a riscului de către instituțiile de credit.

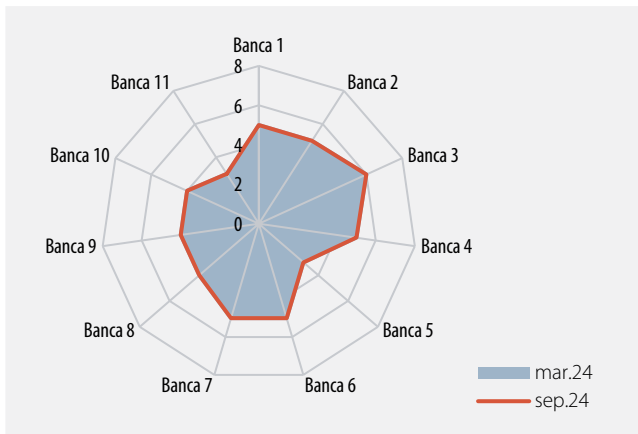
Notă: Săgețile indică evoluția riscului/capacității de gestiune a acestuia relativ la exercițiul anterior (martie 2024), considerând un prag de materialitate de 0,5 puncte.

³ Reflectă modificarea opiniilor față de ultimul *Raport*. Pentru structura chestionarului și detalii metodologice, a se vedea Anexa 3.

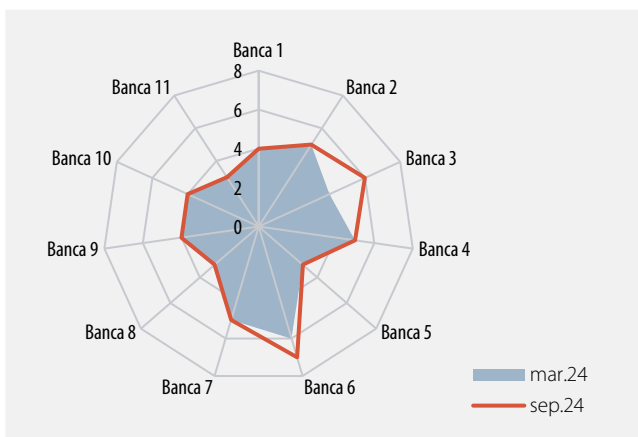
Anexa 2

Răspunsurile băncilor la Chestionarul privind riscurile sistemice (septembrie 2024)

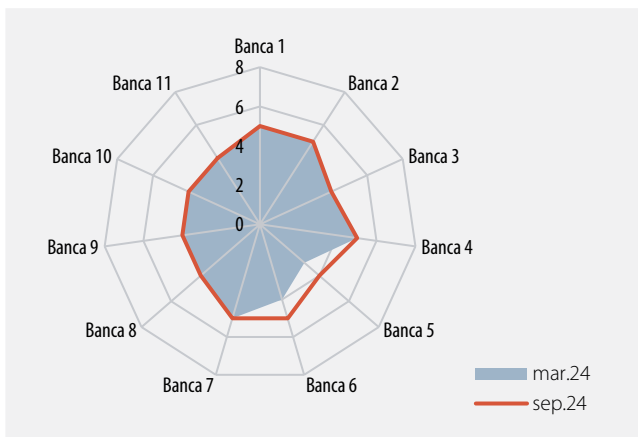
1. Riscul asociat evoluțiilor din piața imobiliară comercială

Grafic 1a. Probabilitatea de apariție

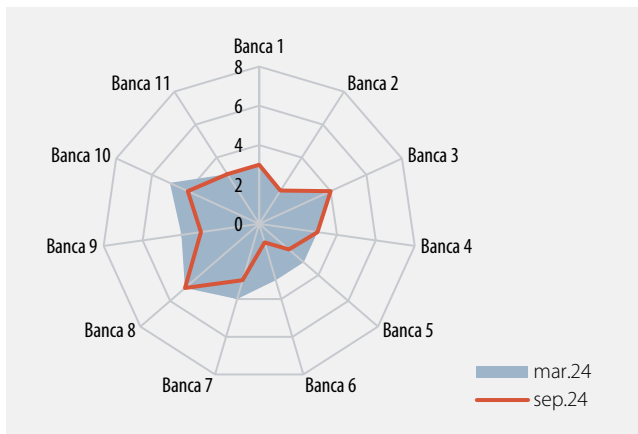
Grafic 1b. Severitatea impactului

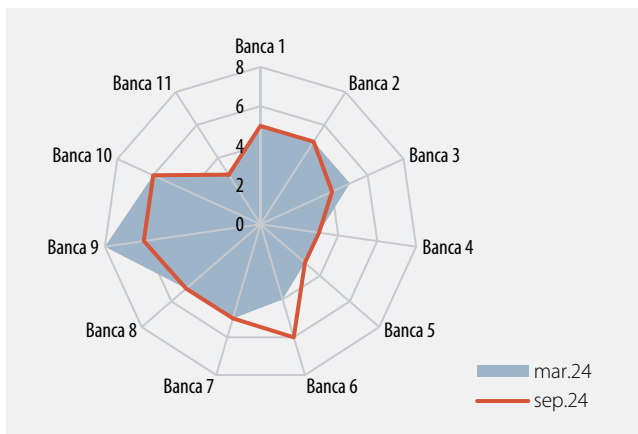
Grafic 1c. Dificultatea de gestionare

Notă: O valoare mai mare indică o probabilitate de apariție/severitate a impactului/dificultate de gestionare a riscului mai ridicată.

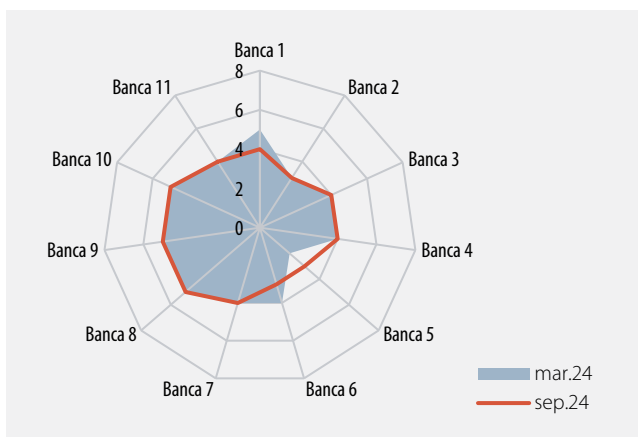
2. Riscul privind lichiditatea sectorului bancar

Grafic 2a. Probabilitatea de apariție

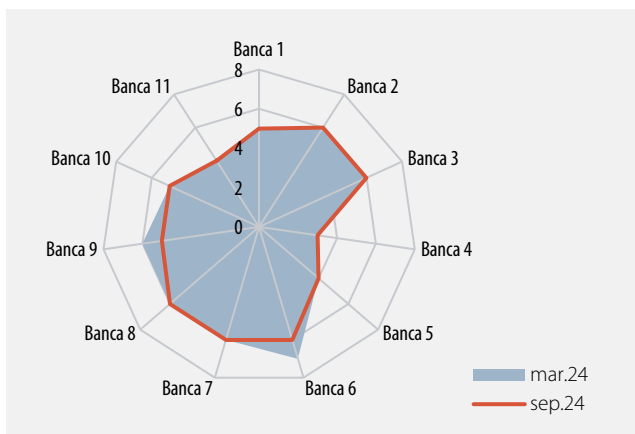
Grafic 2b. Severitatea impactului

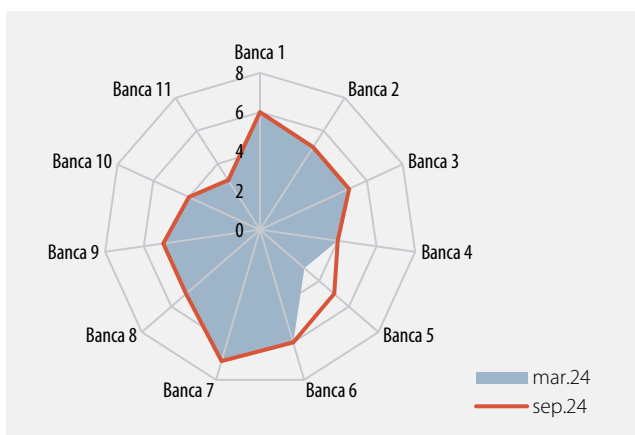
Grafic 2c. Dificultatea de gestionare

Notă: O valoare mai mare indică o probabilitate de apariție/severitate a impactului/dificultate de gestionare a riscului mai ridicate.

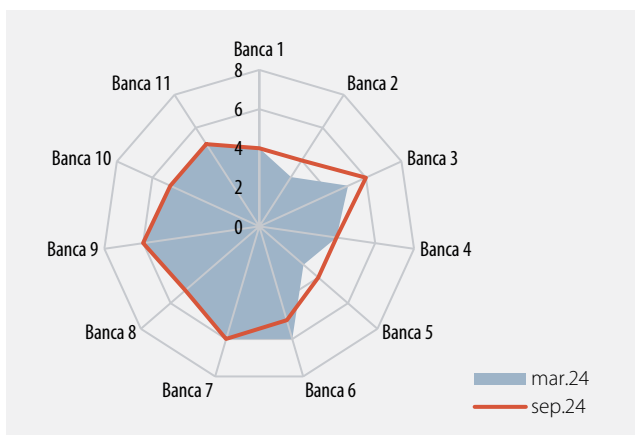
3. Riscul reducerii rapide a încrederii investitorilor în economiile emergente în contextul evoluțiilor externe (de ex.: creșterea economică la nivel global, modificările de ordin politic și accentuarea tensiunilor geopolitice, sectorul bancar european) și/sau interne (de ex.: politici fiscale prociclice, adâncirea deficitului de cont curent)

Grafic 3a. Probabilitatea de apariție

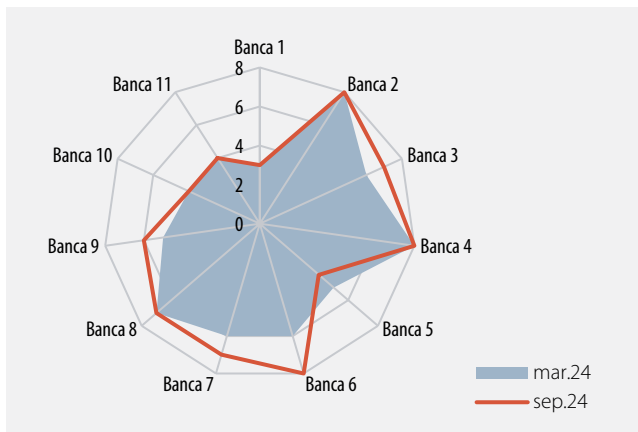
Grafic 3b. Severitatea impactului

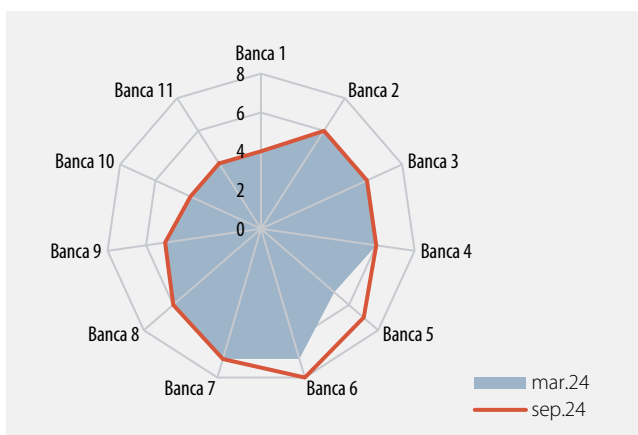
Grafic 3c. Dificultatea de gestionare

Notă: O valoare mai mare indică o probabilitate de apariție/severitate a impactului/dificultate de gestionare a riscului mai ridicată.

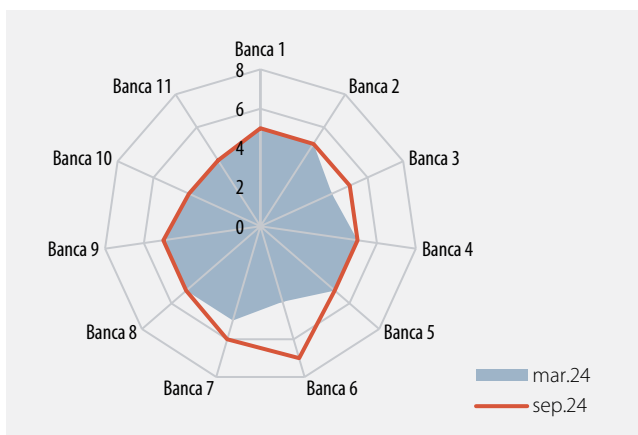
4. Riscul asociat provocărilor la adresa securității cibernetice și inovației financiare

Grafic 4a. Probabilitatea de apariție

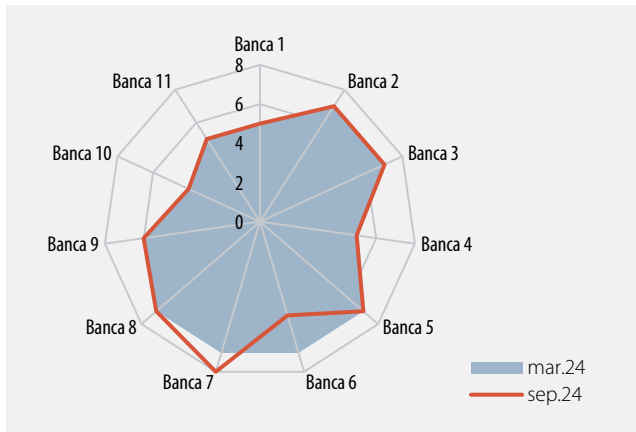
Grafic 4b. Severitatea impactului

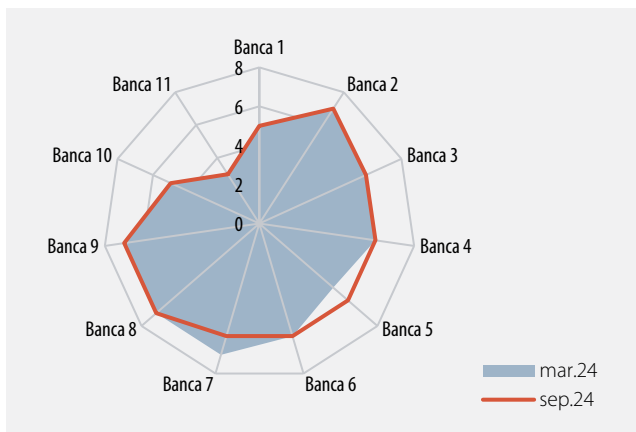
Grafic 4c. Dificultatea de gestionare

Notă: O valoare mai mare indică o probabilitate de apariție/severitate a impactului/dificultate de gestionare a riscului mai ridicate.

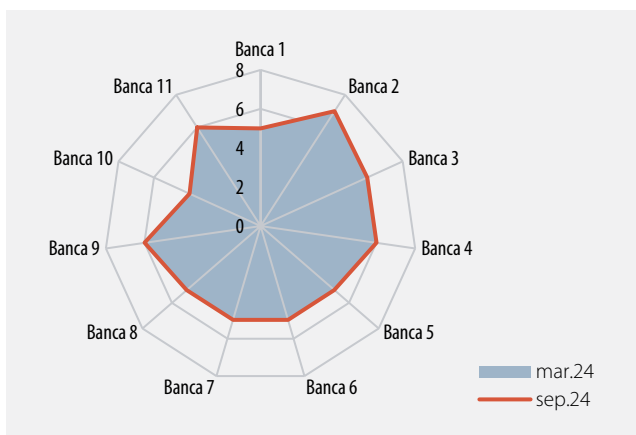
5. Cadrul legislativ incert și imprecizabil în domeniul financiar-bancar, cu implicații asupra solvabilității sectorului bancar

Grafic 5a. Probabilitatea de apariție

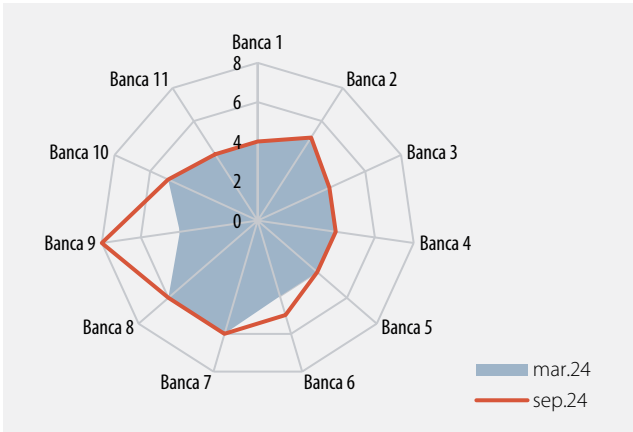
Grafic 5b. Severitatea impactului

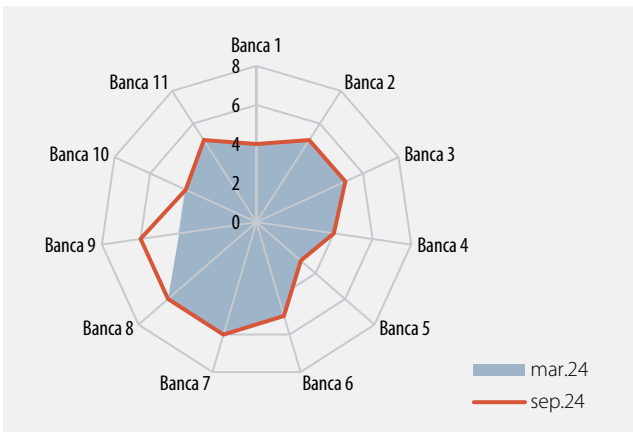
Grafic 5c. Dificultatea de gestionare

Notă: O valoare mai mare indică o probabilitate de apariție/severitate a impactului/dificultate de gestionare a riscului mai ridicată.

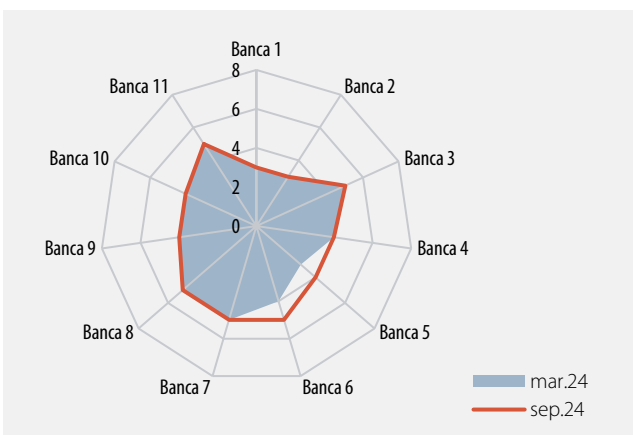
6. Riscul de intensificare a legăturii dintre sectorul bancar și sectorul public atât datorită expunerilor directe (de ex.: titluri de stat, credite acordate administrațiilor centrale și locale), cât și indirecte (de ex.: creditele „Prima casă”/„Noua casă”)

Grafic 6a. Probabilitatea de apariție

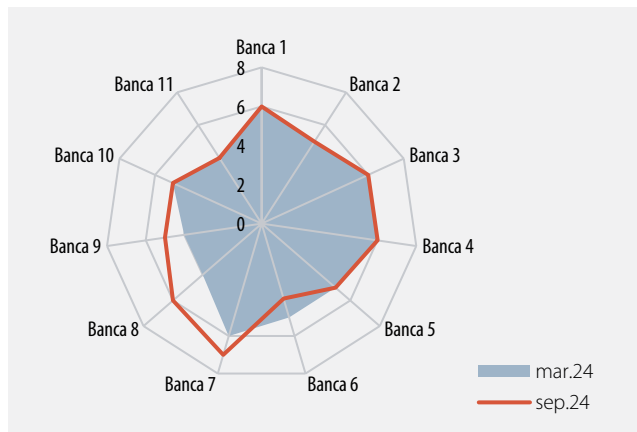
Grafic 6b. Severitatea impactului

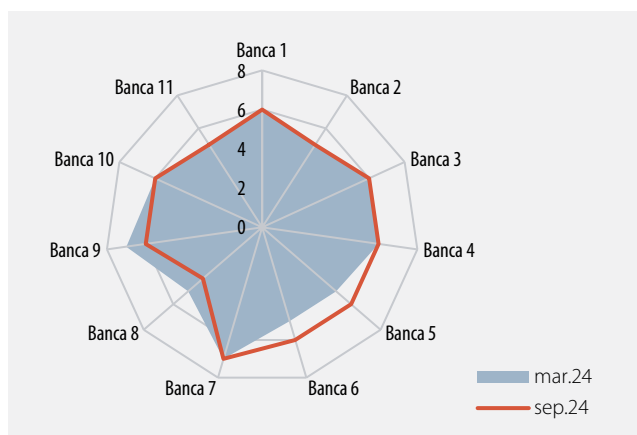
Grafic 6c. Dificultatea de gestionare

Notă: O valoare mai mare indică o probabilitate de apariție/severitate a impactului/dificultate de gestionare a riscului mai ridicate.

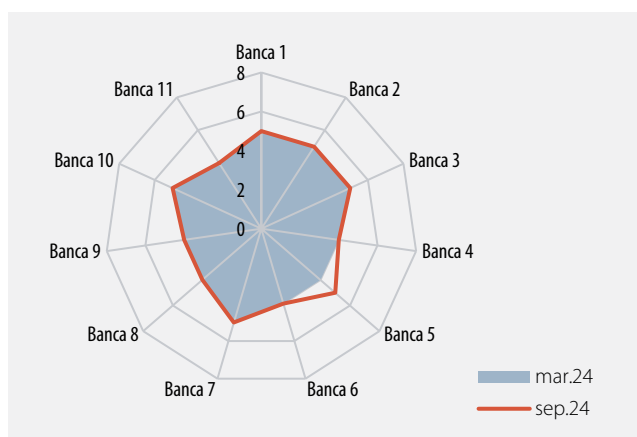
7. Riscul de nerambursare a creditelor contractate de către sectorul neguvernamental

Grafic 7a. Probabilitatea de apariție

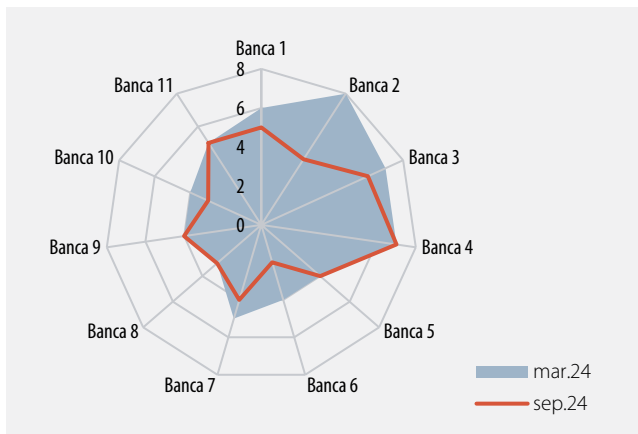
Grafic 7b. Severitatea impactului

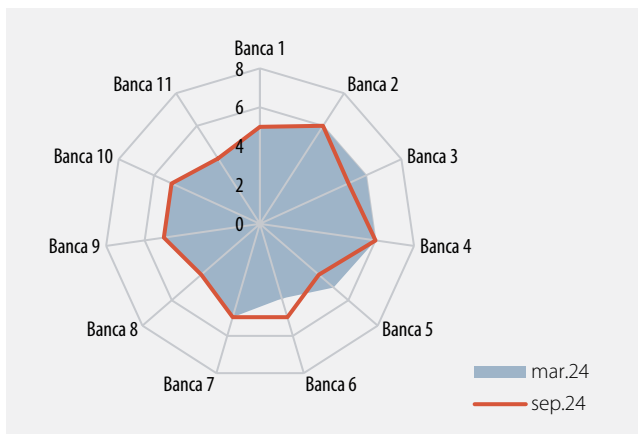
Grafic 7c. Dificultatea de gestionare

Notă: O valoare mai mare indică o probabilitate de apariție/severitate a impactului/dificultate de gestionare a riscului mai ridicată.

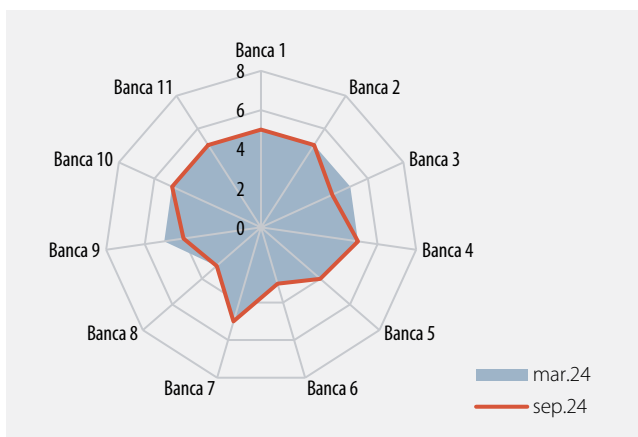
8. Riscul de creștere a costului de finanțare ca urmare a majorării ratei dobânzii și/sau a deprecierei monedei naționale cu efecte negative asupra capacității de plată a debitorilor, în special a populației și IMM

Grafic 8a. Probabilitatea de apariție

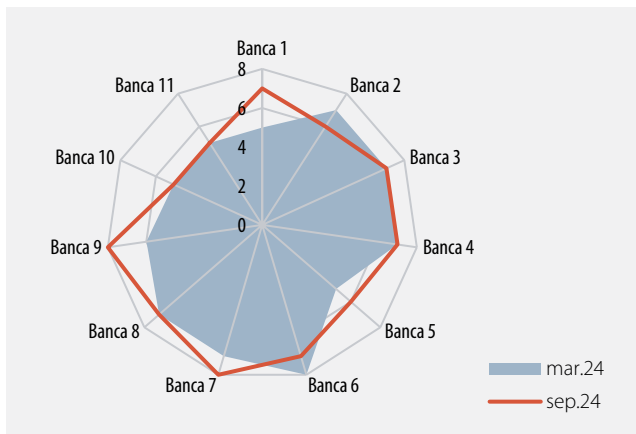
Grafic 8b. Severitatea impactului

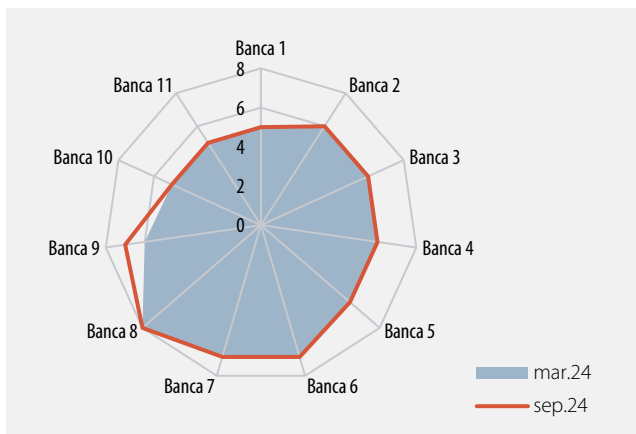
Grafic 8c. Dificultatea de gestionare

Notă: O valoare mai mare indică o probabilitate de apariție/severitate a impactului/dificultate de gestionare a riscului mai ridicate.

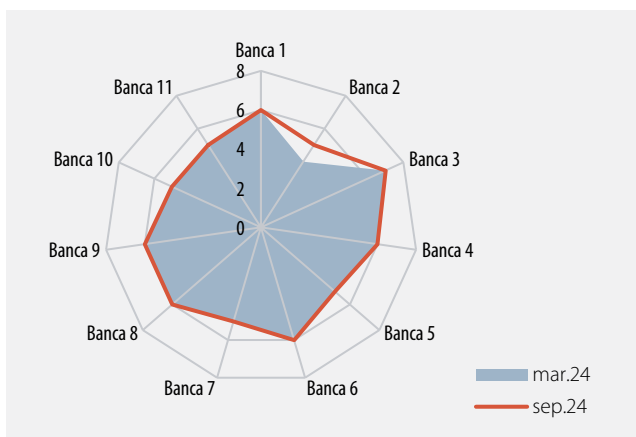
9. Deteriorarea echilibrelor macroeconomice interne

Grafic 9a. Probabilitatea de apariție

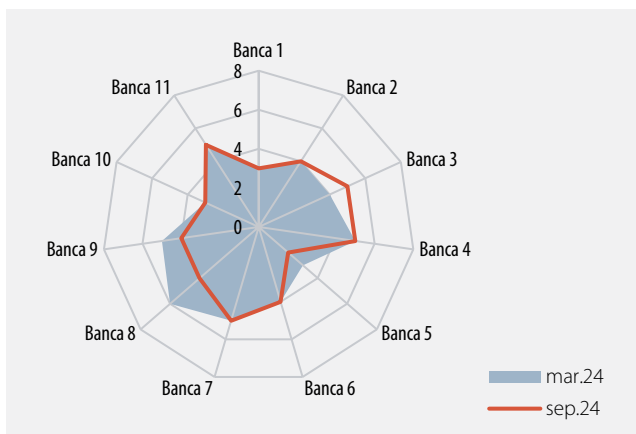
Grafic 9b. Severitatea impactului

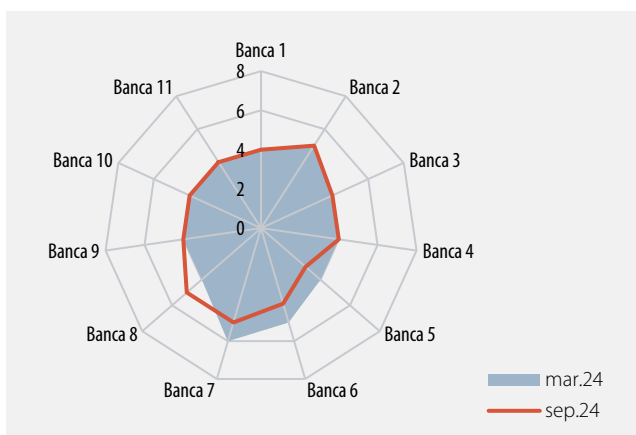
Grafic 9c. Dificultatea de gestionare

Notă: O valoare mai mare indică o probabilitate de apariție/severitate a impactului/dificultate de gestionare a riscului mai ridicată.

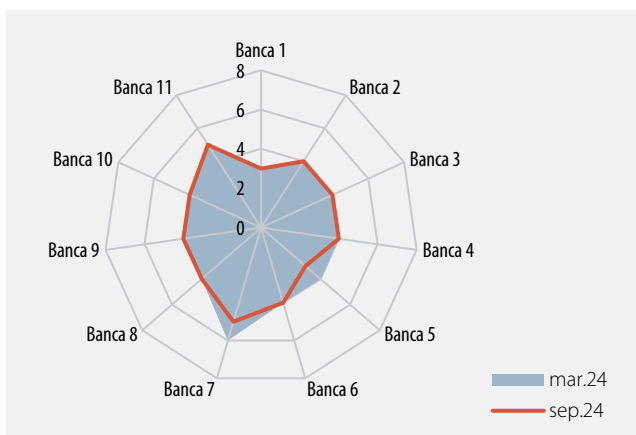
10. Riscul climatic

Grafic 10a. Probabilitatea de apariție

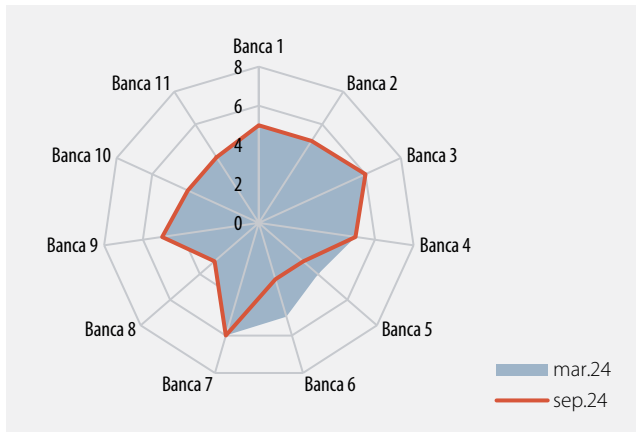
Grafic 10b. Severitatea impactului

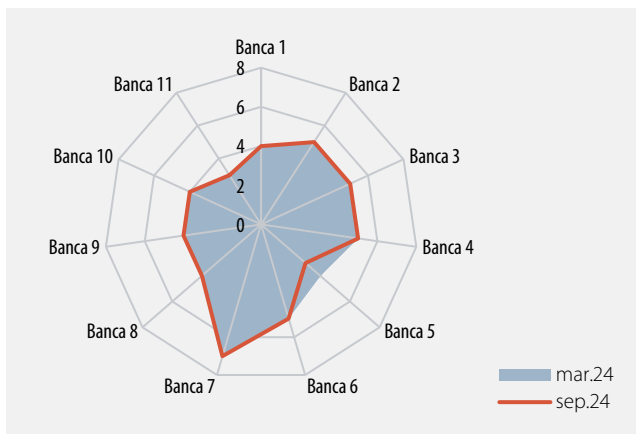
Grafic 10c. Dificultatea de gestionare

Notă: O valoare mai mare indică o probabilitate de apariție/severitate a impactului/dificultate de gestionare a riscului mai ridicate.

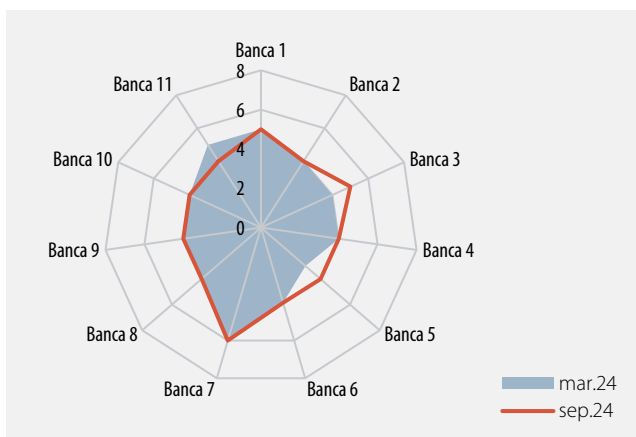
11. Riscul asociat evoluțiilor din piața imobiliară rezidențială

Grafic 11a. Probabilitatea de apariție

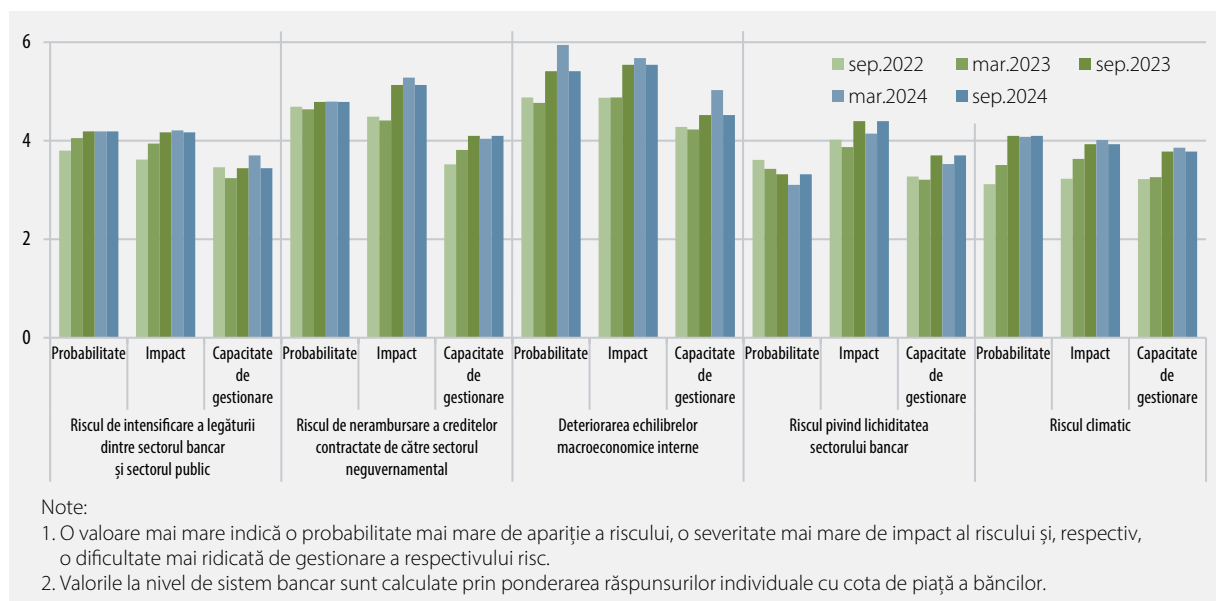
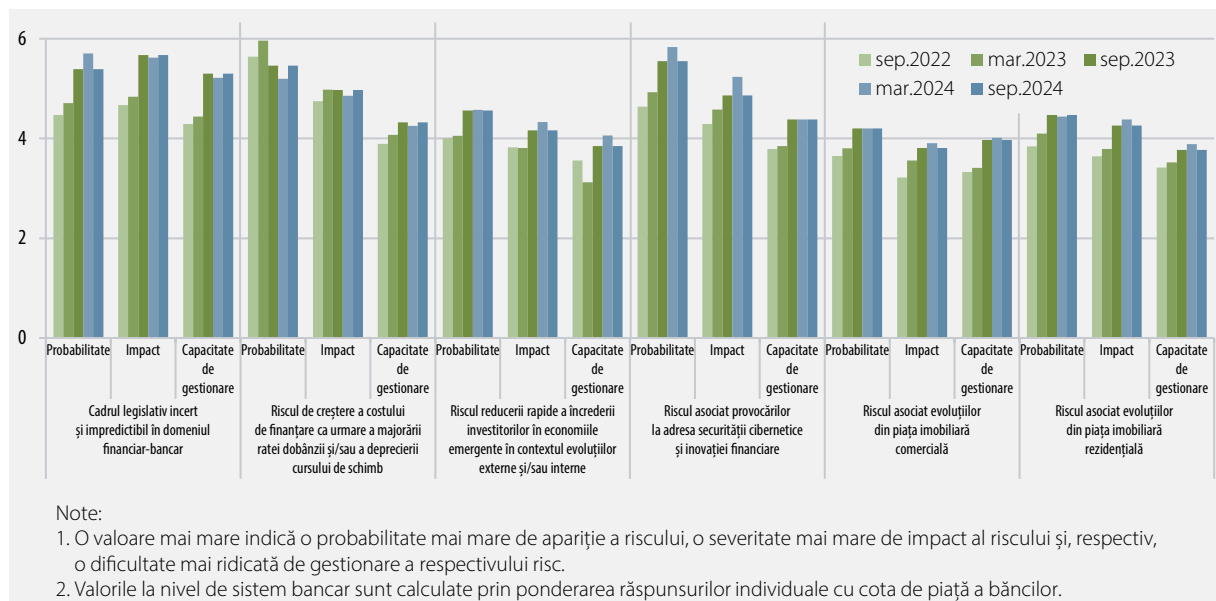
Grafic 11b. Severitatea impactului

Grafic 11c. Dificultatea de gestionare

Notă: O valoare mai mare indică o probabilitate de apariție/severitate a impactului/dificultate de gestionare a riscului mai ridicată.

Grafic 12. Evoluția răspunsurilor agregate ale băncilor referitoare la probabilitatea de apariție, impactul potențial și capacitatea de gestionare a riscurilor sistemice

Anexa 3

Structura Chestionarului privind riscurile sistemice (septembrie 2024) și precizări metodologice

Chestionar privind riscurile sistemice					
Denumirea instituției de credit:					
Data de referință: 30-06-2024					
Pentru scopurile acestui chestionar, noțiunea de risc sistemic se referă la „risc de perturbare a sistemului financiar care poate genera consecințe negative grave pentru piața internă și economia reală” (Regulamentul UE nr. 1092/2010 al Parlamentului European și al Consiliului din 24 noiembrie 2010).					
1a	Vă rugăm să evaluați pentru următoarele 12 luni riscurile sistemice identificate la punctele 1-11 din tabelul de mai jos. De asemenea, vă rugăm să completați la punctul 12 al tabelului un alt risc sistemic identificat din perspectiva dumneavoastră.				
	Riscuri sistemice	Importanța riscului (A)	Probabilitatea de apariție a riscului (B)	Impactul potențial asupra sectorului bancar (C)	Capacitatea băncii de gestionare a riscului (D)
1.	Riscul asociat evoluțiilor din piața imobiliară comercială				
2.	Cadrul legislativ incert și impredictibil în domeniul financiar-bancar, cu implicații asupra solvabilității sectorului bancar				
3.	Riscul asociat provocărilor la adresa securității cibernetice și inovației financiare				
4.	Riscul de creștere a costului de finanțare ca urmare a majorării ratei dobânzii și/sau a deprecierei monedei naționale cu efecte negative asupra capacității de plată a debitorilor, în special a populației și IMM				
5.	Riscul asociat evoluțiilor din piața imobiliară rezidențială				
6.	Riscul de nerambursare a creditelor contractate de către sectorul neguvernamental				
7.	Riscul reducerii rapide a încrederii investitorilor în economiile emergente în contextul evoluțiilor externe și/sau interne				
8.	Riscul climatic				
9.	Riscul privind lichiditatea sectorului bancar				
10.	Riscul de intensificare a legăturii dintre sectorul bancar și sectorul public atât datorită expunerilor directe (de ex. titluri de stat, credite acordate administrațiilor centrale și locale), cât și indirecte (de ex. creditele „Prima casă”, „Noua casă”)				
11.	Deteriorarea echilibrelor macroeconomice interne				
12.	Explicații: (A) În clasificarea riscurilor în funcție de importanță, vă rugăm să utilizați următoarea scală de la 1 la 11, unde 1 este cel mai important risc, iar este 11 cel mai puțin important risc. Evaluarea importanței unui risc (A) combină: probabilitatea de materializare a acestuia (B) și impactul în caz de materializare (C), luând în calcul capacitatea băncii de a gestiona respectivul risc (D). (B) În clasificarea riscurilor în funcție de probabilitatea de apariție, vă rugăm să utilizați următoarea scală: Risc cu probabilitate, 1=Nesemnificativă, 2=Foarte redusă, 3=Redusă, 4=Sub medie, 5=Peste medie, 6=Ridicată, 7=Foarte ridicată și 8=Sigură. (C) În clasificarea riscurilor în funcție de impactul potențial asupra sistemului financiar, i.e. pierderea așteptată condiționată de materializarea respectivului risc, vă rugăm să utilizați următoarea scală: Risc cu impact 1=Nesemnificativ, 2=Foarte redus, 3=Redus, 4=Sub medie, 5=Peste medie, 6=Ridicată, 7=Foarte ridicată și 8=Extrem de ridicat. (D) În clasificarea riscurilor în funcție de capacitatea instituției de credit de a gestiona respectivul risc înainte de apariție (i.e. cât de pregătită este banca dvs. de a lua măsuri <i>ex-ante</i> pentru a reduce semnificativ riscul), vă rugăm să utilizați următoarea scală: 1=Fără probleme, 2=Foarte ușor de gestionat, 3=Ușor de gestionat, 4=Relativ ușor de gestionat, 5=Relativ dificil de gestionat, 6=Dificil de gestionat, 7=Foarte dificil de gestionat, 8=Nu poate fi gestionat.				
1b	Vă rugăm să furnizați, dacă este cazul, orice clarificări sau informații suplimentare considerați a fi necesare pentru o mai bună înțelegere a răspunsurilor de la punctul 1a.				
Clarificări/ Informații suplimentare					
1.					

Analiza este realizată pe baza răspunsurilor instituțiilor de credit la *Chestionarul privind riscurile sistemice*. Sondajul este transmis celor mai importante 11 bănci din sistem după valoarea activelor. Acestea dețineau 91 la sută din activele totale ale sectorului bancar în luna iunie 2024. Chestionarul este adresat persoanelor din cadrul acestor instituții cu atribuții de conducere din cadrul departamentelor de administrare a riscului.

Mecanismul analizei este următorul: BNR identifică riscurile care pot fi considerate sistemice și solicită băncilor să răspundă în ce măsură opinia lor este asemănătoare, cum ierarhizează respectivele riscuri după importanța posibilelor consecințe asupra sistemului financiar, care este capacitatea lor de a face față consecințelor în ipoteza concretizării riscului și care consideră că este probabilitatea de apariție a riscului sistemic. De asemenea, băncile au posibilitatea să propună ele însele riscuri care, în opinia lor, sunt sistemice.

Metoda de agregare a răspunsurilor băncilor cu privire la cele trei elemente ale riscurilor (probabilitatea de apariție, severitatea impactului și capacitatea de gestionare a riscului) este media ponderată, factorul de ponderare fiind cota de piață a activelor.

